

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ YANINDA
ELMİN İNKİŞAFI FONDU

**NAXÇIVAN
UŞAQ FOLKLORUNDAN
ÖRNƏKLƏR**

HUMANİTAR VƏ İCTİMAİ ELMLƏR

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Elmin İnkişafı Fondunun qrant layihəsi çərçivəsində nəşr olunmuşdur.

NAXÇIVAN UŞAQ FOLKLORUNDAN ÖRNƏKLƏR

BAKI – ELMİN İNKİŞAFI FONDU – 2017

Tartib edənlər:
Rafiq Babayev
Əkrəm Hüseynzadə
Şölə Əliyeva

Redaktorlar:
Rafiq Babayev
Əli Həşimli

Rəyçilər:
İsmayıl Hacıyev
AMEA-nın həqiqi üzvü
Əbülfəz Quliyev
AMEA-nın müxbir üzvü

Naxçıvan uşaq folklorundan örnəklər. – Bakı: Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Elmin İnkişafı Fondu, 2017. – 368 səh.

Naxçıvan folklor mühitində uşaq folkloru mətnləri özünəməxsus yer tutur. Kitabda böyüklərin uşaqlar üçün yaratdıqları örnəklərdən-laylalar, oxşamalar, mərasimlər, yanılmaclar, deyimlər, tapmacalar, nağıllardan və s. bəhs edilir.

Kitabda həm də uşaqlar üçün yaradılan örnəklərə diqqət yetirilir, andlar, inamlar, adverbələr və s. də önə çıxarılır. Bütövlükdə ilk dəfədir ki, Naxçıvan bölgəsinə məxsus uşaq folkloru örnəkləri toplu şəkildə təqdim olunur.

**Kitab Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında
Elmin İnkişafı Fondunun qrant layihəsi çərçivəsində çap olunmuşdur:
Qrant № EIF-2012-2(6)-39/29/5.**

**Bu əsər 27 avqust 2012-ci il tarixində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında
Elmin İnkişafı Fondu tərəfindən Azərbaycan Respublikası Müəllif Hüquqları
Agentliyində qeydiyyatdan keçirilmiş və əsərin qeydiyyatı haqqında 7297 nömrəli
Şəhadətnamə (qeydiyyat nömrəsi: 04/C-6472-12) verilmişdir.**

*Üz qabığındakı rəsm əsərinin müəllifi
Naxçıvan Muxtar Respublikasının əməkdar rəssamı Əli Səfərovdur.*

ISBN: 978-9952-516-10-4

© Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Elmin İnkişafı Fondu, 2017
© R.Babayev, Ə.Hüseynzadə, Ş.Əliyeva 2017

“Uşaqlar gözəldir. Azərbaycan prezidenti kimi mənim üçün də respublikamızda hər bir uşaq gözəldir. Mən Azərbaycanda uşaqların hər birini gözəl, hər birini istedadlı hesab edirəm. Azərbaycanın hər bir uşağını öz doğma övladım hesab edirəm.”

Heydər Əliyev

Azərbaycan xalqının ümummilli lideri

M Ü N D Ə R İ C A T

Naxçıvan Muxtar Respublikasında xalq yaradıcılığı günlərinin keçirilməsi haqqında Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi Sədrinin Sərəncamı.....	5
ÖN SÖZ.....	11
 <i>Böyüklərin uşaqlar üçün yaratdıqları örnəklər</i>	
I. LAYLALAR.....	15
II. OXŞAMALAR, NAZLAMALAR.....	27
III. DINDIRMƏLƏR	49
IV. DÜZGÜLƏR.....	53
V. ACITMALAR, ÖCƏŞMƏLƏR.....	74
VI. MƏRASIMLƏR.....	78
ORUCUN ON BEŞİ.....	78
ÇÖMÇƏXATUN.....	78
XIDIR NƏBİ	80
VII. YANILTMAQLAR.....	82
VIII. AZDIRMALAR	84
IX. DEYİMLƏR.....	85
X. TAPMACALAR.....	86
XI. QORXUTMALAR.....	134
XII. SANAMALAR.....	135
XIII. NAĞILLAR.....	136
SEHİRLİ DON	136
MURTUZUN NAĞILI.....	137
BƏNÖVŞƏNİN NAĞILI.....	139

ŞAH OĞLU ŞAH ABBASIN HƏYATI	141
ŞAH OĞLU ŞAH ABBAS	146
YEDDİ QARDAŞ, BİR BACI.....	151
KÜZƏÇİOĞLUNUN NAĞILI	152
TACİRİN NAĞILI	160
TOXMAĞIN NAĞILI.....	165
İLANIN NAĞILI.....	166
PƏDŞAH QIZI.....	168
DAŞBƏYİN NAĞILI.....	172
İNSAF QALMADI.....	174
YADİGARIN NAĞILI.....	176
VƏTƏN VƏ CƏLAYVƏTƏN.....	178
TACİRBAŞI HÜSEYNİN NAĞILI	179
MURAD QAPISI.....	188
HALAL ÇÖRƏK.....	193
ŞAHİN OĞLU.....	195
PADŞAHIN YUXUSU	196
QORXAQ DOVŞANLAR	197
ŞİRİN NAĞILI.....	197
ÖGEY ANA	198
KİŞİ VƏ İLAN	203
XIDİRİN NAĞILI	203
QARININ XORUZU.....	205
BİTLƏ BİRƏNİN NAĞILI.....	206
ŞAH ABBASIN SƏNƏTİ.....	207
TÜLKÜ İLƏ HACİLEYLƏYİN NAĞILI	212
ADİL PADŞAHIN NAĞILI	213
HAZARANDASTAN BÜLBÜLÜ	215
HAMBAL ƏHMƏD.....	224
ÇÖLMƏYİN NAĞILI.....	232
MƏMMƏDALI KİŞİ.....	234
QUTU QIZI	236
MƏHƏMMƏD VƏ İLAN.....	238
QIZIL XORUZ	241
CAMƏS	243
QIZIL TƏSBEH	247

FƏRASƏTLİ KEÇƏL.....	253
QIRA QIZ	260
ƏLMƏRDANIN NAĞILI.....	263
ADAMYEYƏN QIZ.....	266
ÜÇ QARDAŞ.....	269
BISAVAD SAXLAYIB	274
ŞAXSEYEN BACI.....	275
XIV. ALDATMALAR.....	278
AĞDIYDI, BUĞDUYDU	278

Uşaqların uşaqlar üçün yaratdıqları örnəklər

XV. OYUNLAR.....	280
OCAQ YANDI (I MƏTN)	280
OCAQ YANDI (II MƏTN).....	281
BƏNÖVŞƏ	281
QƏCƏMƏ DAŞ (I MƏTN).....	282
QƏCƏMƏ DAŞ (II MƏTN)	282
QODU-QODU.....	283
QAZLAR, ÖRDƏKLƏR (I MƏTN).....	283
QAZLAR (II MƏTN)	284
QAZLAR (III MƏTN).....	284
HEYKƏL.....	285
“QAYIŞAGIRMƏ” (I MƏTN).....	285
QAYIŞAGIRMƏ-(MOLLAMINDI) (II MƏTN)	286
QAYIŞAGIRMƏ (III MƏTN)	286
QAYIŞ OYUNU (IV MƏTN).....	287
QƏYIŞ OYUNU (V MƏTN).....	287
EVCİK-EVCİK.....	287
BƏLİ-XEYR	288
QURU-YAŞ	288
HALAY GƏLMƏK.....	288
GÖZBAĞLICA.....	289
GİZLƏNPAÇ (I MƏTN)	289
GİZLƏNPAÇ (II MƏTN).....	290

GİZLƏNPAÇ (III MƏTN)	291
GİZLƏNPAÇ (IV MƏTN).....	291
GİZLƏNPAÇ (V MƏTN).....	292
DİLƏRƏNİN ANASI (I MƏTN).....	292
ÇAYNİK (II MƏTN)	293
XAN-VƏZİR (I MƏTN)	294
ŞAH-VƏZİR (II MƏTN).....	294
ŞƏTƏR.....	295
DALA DƏSMAL ATMA.....	295
ƏNZƏLİ (I MƏTN).....	295
ƏZZƏLİDİR DƏYMƏSİN (II MƏTN)	296
MİNİB ATMA (III MƏTN).....	297
DƏSMALQAÇIRTMA.....	297
TRAKTOR.....	297
LÖPPÜ	298
KIX	298
SON HƏRFƏ GÖRƏ SÖZ DEMƏ	298
PALAZAGİRMƏ	299
DÜLƏDÖYMƏ	299
DAMA-DAMA	299
GƏLİN GEDƏH... ..	299
TULAZDIRMA	300
ORTADA SIÇAN.....	300
QIRQOVUL.....	301
SÜDDÜ SÜMÜK.....	301
HƏBƏ (I MƏTN).....	301
HƏBƏ (II MƏTN).....	302
HƏBƏ (III MƏTN).....	302
HƏBƏ (IV MƏTN).....	302
HƏBƏ (V MƏTN)	302
YEDDİ DAŞ	303
SAPDA, SUPDA	303
KƏNDİR	303
QƏLƏBƏ	304
ÇIXQA	304
ƏLİMİ SIÇAN DİŞDƏDİ.....	304

ƏL ÜSTƏ ƏL	305
QOŞALBƏNDƏ	305
ORTADA QALDI	305
STOP	305
SƏKKİZ DAŞ	305
ARADAN KİR	306
ALDIMQAÇ	306
QAYA.....	306
ÇİLİNGAĞAC (I MƏTN).....	306
ÇİLİNGAĞAC (II MƏTN)	307
ÇİLİYAĞAC (III MƏTN).....	307
FİLDƏSTƏ	308
DIY-DIY	308
MOZUX.....	308
İNƏHLƏRDƏN KİMİN İNƏYİ	308
OYUNQABAĞI	309
ADIN QOYDUQ.....	309
SUQRA-MUQRA.....	311
MOLLA, MOLLA, BU NEÇƏDİ?	311
BEŞ BARMAQ	311
AŞIQ OYUNU.....	312
SÖRÜMƏ	312
QUŞDURMA	313
SALMA OYUNU	313
SÖKÜ.....	313
QALAQRMA (I MƏTN).....	314
QƏLƏSƏNGİ OYUNU (II MƏTN)	314
ÇIXMA.....	315
SULTAN	316
CIZIQ (I MƏTN).....	316
CIZIQ (II MƏTN)	317
AŞIQLA OYUN	317
BƏYİM, BƏYİM (II MƏTN).....	318
AŞIQ.....	318
RƏNGBƏRƏNG	319
ZÜLÜ-LÜLÜ HOVUZA	319

HOPPAN–HUPPAN	320
SAMOVAR OYNU	320
DAŞ SALDI	321
DOMDOM.....	321
ŞAH VƏZİR	321
HOPPO-CİPPO.....	322
NƏ YEDİN	322
KƏPƏNƏK.....	322
KƏPƏNƏK (I MƏTN).....	323
KƏPƏNƏK (II MƏTN).....	323
KƏPƏNƏK (III MƏTN)	324
DİZƏDÖYMƏ.....	324
BİZ.....	325
BEŞDAŞ.....	325
CİPBOLIK.....	326
DİZ	326
ZİLİNƏ (I MƏTN).....	327
ZİLİNƏ (II MƏTN).....	327
QIRQOVUL.....	328
BAYRAQ QAÇIRMA.....	329
KİK-KİX.....	330
HÖLƏY.....	330
İLLA.....	330
XVI. ANDLAR.....	332
XVII. İNAMLAR	333
XVIII. QARĞA DİLİ	334
XIX. ADVERMƏLƏR.....	344
SÖYLƏYİCİLƏR VƏ TOPLAYICILAR.....	348
UŞAQ FOLKLORU XƏRİTƏSİ.....	355